

Враховуючи те, що представництво може виникнути лише щодо учасника провадження, то втрата особою, яку представляють, статусу останнього тягне за собою припинення відносин представництва. Так, наприклад винесення постанови про відмову у визнанні особи потерпілим або скасування постанови про визнання особи потерпілою, позбавляє цю особу статусу потерпілого та припиняє повноваження її представника. Загальновизнаною фактичною підставою є смерть особи, яку представляють чи особи-представника. Виключенням є випадок, коли близькі родичі обвинуваченого вимагають продовження розгляду справи задля реабілітації померлої особи. Припинення юридичної особи також тягне припинення відносин представництва та втрату представником свого процесуального статусу.

Отже, при наявності вказаних фактичних підстав, особа повинна відмовитись від представника чи представництва, або їй може бути заявлено відвід, або ж вона може бути усулена від участі у провадженні особою, яка здійснює провадження у справі на даному етапі.

СМИРНОВ М. І.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального процесу,
кандидат юридичних наук, доцент

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА ПРИ ЗДІЙСНЕННІ НАГЛЯДУ У ФОРМІ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КЕРІВНИЦТВА ДОСУДОВИМ РОЗСЛІДУВАННЯМ

Питання повноважень прокурора у кримінальному провадженні, правової природи прокурорського нагляду, у тому числі пов'язаного із процесуальним керівництвом завжди перебували у центрі уваги науковців та практиків.

На жаль, нова редакція Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 року (далі — КПК), Закону України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 року (далі — Закон України «Про прокуратуру») не сприяла вирішенню питання щодо ролі прокурора в кримінальному процесі та правової природи його повноважень. Більш того, сформульовані в зазначених нормативних актах спірні правові категорії внесли ще більшу плутанину в проблему, яка розглядається.

Аналізуючи процесуальне положення прокурора відповідно до діючого кримінального процесуального законодавства, необхідно враховувати, що його участь у кримінальному процесі визначається в першу чергу закріпленими у ст. 121 Конституції України базовими

положеннями щодо основних напрямків діяльності (функцій) органів прокуратури України. Особливу увагу необхідно звернути на ч. 3 ст. 2 Закону України «Про прокуратуру», яка передбачає, що на прокуратуру не можуть покладатися функції, не передбачені Конституцією України.

Однак, ч. 2 ст. 36 КПК передбачає концептуальну повелу, відповідно до якої прокурор, здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням. Постає питання щодо відповідності Конституції України ч. 2 ст. 36 КПК, яка передбачає здійснення прокурором процесуального керівництва. Відповіді на це питання в літературі є різнополярними. Швидше за все, законодавець передбачив у ч. 2 ст. 36 КПК положення про те, що прокурор здійснює нагляд у формі процесуального керівництва з метою уникнення прямої колізії із Конституцією України, яка не використовує терміну «процесуальне керівництво».

Щодо ролі прокурора у кримінальному судочинстві та правової природи його повноважень, а також співвідношення прокурорського нагляду і процесуального керівництва досудовим розслідуванням існує декілька позицій, зокрема: 1) процесуальне керівництво несумісне з прокурорським наглядом; 2) прокурорський нагляд і процесуальне керівництво — самостійні функції прокурора на досудовому провадженні; 3) прокурорський нагляд — основна функція, а процесуальне керівництво — додаткова функція; 4) процесуальне керівництво виступає формою реалізації прокурорського нагляду; 5) прокурорський нагляд і процесуальне керівництво тотожні поняття.

Вирішення цього питання лежить в площині повноважень прокурора під час здійснення досудового розслідування. Необхідно відзначити, що в процесуальній теорії вченими робилися спроби розмежовувати повноваження прокурора. Однак, представляє складність теоретично несуперечливо обґрунтувати поділ повноважень прокурора на наглядові повноваження та повноваження спрямовані на реалізацію процесуального керівництва. Слід зауважити, що практичні працівники в більшості випадків також не бачать відмінностей між повноваженнями прокурора.

Незважаючи на те, що нагляд і процесуальне керівництво тісно між собою взаємопов'язані, вважаємо за можливе провести розмежування повноважень прокурора на наглядові і пов'язані із процесуальним керівництвом. Прокурорський нагляд має бути спрямований на попередження, своєчасне виявлення і усунення порушень закону, а процесуальне керівництво повинно мати на меті всебічне, повне і об'єктивне проведення досудового розслідування. Тобто процесуальне керівництво тісно пов'язано із організацією процесу досудового розслідування. З урахуванням цього, більша частина передбачених ст. 36 КПК

повноважень прокурора має бути віднесена до процесуального керівництва досудовим розслідуванням.

В той самий час, неможливо однозначно віднести до процесуально-го керівництва такі повноваження прокурора, як звертатися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; затверджувати чи відмовляти у затвердженні обвинувального акта, клопотати про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, вносити зміни до складеного слідчим обвинувального акта чи зазначених клопотань, самостійно складати обвинувальний акт чи зазначені клопотання.

Слід погодитися с позицією тих вчених, які вважають що прокурор не має наглядових повноважень «у чистому вигляді», тому що всі вони пов'язані із оперативним впливом на хід досудового розслідування.

Апаліз кримінального процесуального законодавства дає можливість стверджувати, що участь прокурора на досудовому провадженні забезпечує: 1) попередження, своєчасне виявлення та усунення можливих порушень закону під час досудового розслідування (мета нагляду); 2) швидке, повне і неупереджене досудове розслідування кримінального правопорушення (мета процесуального керівництва).

Специфіка прокурорського нагляду у кримінальному провадженні та повноваження прокурора, які мають владно-розпорядчий характер дають можливість стверджувати про здійснення прокурором нагляду у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, яке пов'язане з організацією процесу досудового розслідування, визначенням напрямів розслідування, координацією процесуальних дій, забезпеченням дотримання у процесі розслідування вимог законодавства України.

ШИЛІН Д. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального процесу,
кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИЗНАННЯ НЕДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ В РЕЗУЛЬТАТІ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

19 листопада 2012 року Кримінальний процесуальний кодекс України набрав чинності, до його положень віднесено чималу низку нових інститутів, серед яких інститут негласних слідчих (розшукових) дій (НСРД).